

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

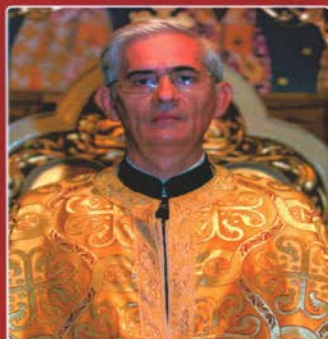
Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

PROLOG

Pr. DOREL OCTAVIAN RUSU

Episcopul Nicolae Popovici a fost unul din ierarhii și teologii de frunte ai Bisericii noastre Ortodoxe din perioada interbelică și care a purtat cu o rară demnitate, jertfelnicie și responsabilitate destinul istoriei vremii sale, cu conștiința deplină că de pe înalta treaptă ecleziastică și socială la care a ajuns prin educație, vocație, muncă asiduă și deosebite calități intelectuale și morale este îndatorat, ca o menire sfântă, atât înaintea lui Dumnezeu cât și a oamenilor, să se pună cu toată ființa și osârdia în slujirea Bisericii și Neamului său.

Ucenic al renumitului mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului, el a urmat strălucite studii teologice în țară și în străinătate și după o scurtă perioadă în care a fost profesor universitar la Academia Teologică din Sibiu, a fost ales ca episcop al Oradiei, la vârsta mesianică de 33 de ani, astfel că cel mai tânăr membru al Sfântului Sinod îi urma, în anul 1936, celui mai vârstnic ierarh, venerabilul episcop Roman Ciorogariu, mutat la cele veșnice, Nestorul vrednicilor vlădici români din timpul Marii Uniri, căruia îi datorăm cu netrecătoare recunoștință reînființarea și temeluirea statornică a Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei.

Nicolae Popovici a fost un ierarh misionar de vocație, în bună tradiție șaguniană, așezat prin structura sa interioară, prin credința neclintită, prin spiritul de sacrificiu și prin patriotismul ardent pe făgașul unei slujiri integrale, cu devotament nestăvilit, neacceptând nici un compromis, implicându-se dinamic și consecvent în vâltoarea atâtor momente, lupte și evenimente bisericesti și naționale din acea perioadă.

De numele, activitatea și dăruirea lui se leagă înfăptuiri, realizări și pagini de mare însemnătate ale vieții bisericesti a românilor bihoreni, sălăjeni și maramureșeni din eparhia sa, alăturându-se cu tot elanul celor care au contribuit la propășirea și înflorirea țării în acea perioadă atât de rodnică pe toate planurile deschisă de făurirea României Mari.

A urmat apoi pârjolul provocat de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, care a smuls din trupul țării întregite acele teritorii ardelene, basarabene și bucovinene și i-a subjugat pe românii de

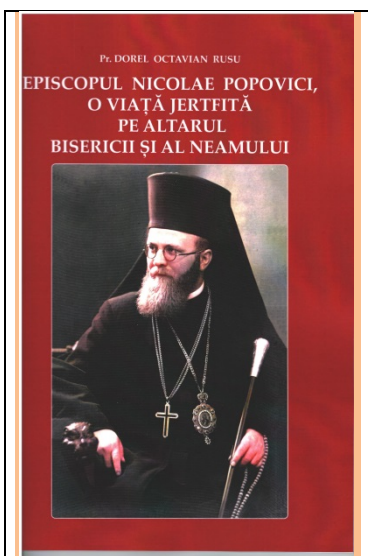

2

acolo tiraniilor horthyste și sovietice. Episcopul Nicolae Popovici, expulzat în vagon de vite din Oradea, în 1940, și stabilindu-și reședința la Beiuș, s-a simțit îndatorat să se înroleze și el alături de armata română pe un front spiritual, organizând cu mult curaj trei campanii misionare, două pe frontul din est, ajungând cu însoțitorii săi până în Transnistria și Crimeea, și una pe frontul din vest, în Cehoslovacia, încurajând și susținând pe soldații luptători români și pe locuitorii de acolo cu predici, cuvântări, rugăciuni, slujbe, sfințiri de biserici, danii de cărți și obiecte bisericești și aducând atâta mângâiere și bucurie fraților de același sânge și aceeași credință.

După încetarea flagelului mondial, a urmat în România războiul cel dintre noi, declanșat de impunerea la putere a regimului totalitar comunist de către stalinismul sovietic de ocupație, care a instituit o terommanist-leninistă în instituții și în întreaga țară și a legiferat principiile ateiste, căkg tând scoată pe Dumnezeu din sufletele și din viața creștinului popor român. Urmând cu fidelitate metodele și modalitățile sinistre de opresiune experimentate decenii de-a rândul în Rusia sovietică, regimul așa-zis „democrat-popular” de la București le-a pus în practică și le-a generalizat în toate domeniile de activitate. S-a căutat pe toate căile înlăturarea, neutralizarea și chiar lichidarea oponentilor regimului și sistemului instaurat, prin arestări, procese abuzive, încarcerări, deportări, muncă silnică la Canalul Dunăre-Marea Neagră, torturări, bătăi, confiscări masive de bunuri, amenințări, destituiri, dosare și multe alte măsuri de presiune.

Intelectualii și mai ales cultele religioase au fost în prim-planul și vizorul autorităților în acea perioadă, pentru că aveau alte concepții de viață decât cele oficiale și își desfășurau activitățile în cadrul unei sfere largi de contacte sociale și de influență. Cultele erau singurele instituții care aveau poziții ideologice categoric opuse ateismului și sistemului comunist și de aceea asupra lor se concentrau vigilența și urmărirea neadormitei și temutei securități, urmate de măsurile restrictive de decimare asupra lor.

Episcopul Nicolae Popovici și-a manifestat tranșant poziția sa împotriva bolșevismului și ateismului comunist cu mult înainte de venirea la putere a guvernului Petru Groza, la 6 martie 1945. După această dată, a căutat să ferească eparhia pe care o conducea de asalturile dușmănoase ale regimului, continuându-și amplele activități misionare și proiectele administrative și ctitoricești, dar mai apoi, întețindu-se măsurile antireligioase și antibisericești, arhipăstorul s-a ridicat dârz, deschis și curajos împotriva tăgăduitorilor lui Dumnezeu, înfierând scoaterea religiei din școli și denunțând public, în predici și cuvântări înflăcărâte, netemeinicia și pericolele grave pe care le aduc în societate ideologia și măsurile ateismului comunist. A fost astfel un exponent de vârf al rezistenței anticomuniste în sânul Bisericii noastre.

Prin intransigentele sale poziții pe acest plan, ierarhul orădean s-a ridicat deschis și fără echivoc, respectând preceptul scripturistic „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu”, nu împotriva comunismului în sine, în ideea că nu este menirea și rolul Bisericii să se poziționeze în probleme politice, având cu totul altă menire, cea spirituală, ci a condamnat ingerințele și amestecul brutal, dușmănos și dictatorial al statului comunist în lucrarea și activitatea specifică a Bisericii, cu scopul de a o marginaliza, a o discredita și a o distruge prin desființarea ei, cum a fost la noi cazul Bisericii Greco-Catolice sau înafară cazul Bisericii din Albania.

Nicolae Popovici a înfruntat fâțiș regimul comunist ateu, cel care a fost atât de ostil credinței religioase și vieții creștine, în virtutea principiului că acest sistem totalitar nu era cu nimic îndrituit să îngrădească libertățile și drepturile inalienabile ale instituției Bisericii.

Deși era pe deplin conștient de primejdiile și de riscurile la care se expunea personal prin atitudinile sale, episcopul avea acea tărie de caracter a spiritelor mari prin care a pus Biserica, principiile

sale și datorită sa de adevărat arhipăstor mai presus de orice și chiar mai presus de sine. El s-a situat clar pe o poziție radicală de rezistență totală și necondiționată față de acele teze și măsuri ale sistemului politic comunist care subminau și încătușau Biserica și împlinirea misiunii sale sacre și cu adevărat patriotice în mijlocul poporului român.

Acestea au fost Tablele Legii pe aur pe care episcopul Nicolae Popovici le-a dăltuit și le-a încrustat în sufletul și întreaga sa lucrare și misiune arihipăstorească de sacerdot și credincios apostol al Bisericii și al Neamului românesc și de la care nu s-a abătut nici o iotă și nici o cirtă, asumându-și pe deplin destinul luptei și sacrificiului său până la moarte, ca un adevărat curios mărturisitor.

O vreme, regimul nu a luat măsuri dure de constrângere împotriva episcopului, datorită prestigiului imens de care se bucura, atât în țară cât și în străinătate, dar când s-a ajuns la prea-plinul dosarului său, puterea de la București a făcut mari presiuni asupra patriarhului Justinian ca să fie „pensionat”, o formulă prin care statul să nu se expună direct, arestându-l și întemnițându-l.

Biserica a căutat să-l apere, atât cât a fost cu putință, pe cel care era socotit atunci ca unul din cei mai de seamă ierarhi ai săi. Patriarhul și mitropolitul Nicolae Bălan au făcut mai multe intervenții la Petru Groza și Gheorghiu-Dej ca să fie doar transferat în altă eparhie, iar pe de altă parte au încercat să-l convingă pe Nicolae Popovici să mai cedeze, cât de cât, pe plan formal, din fronda sa atât de fățișă, care punea în pericol însăși Biserica. Răspunsul său a fost iarăși intransigent, exprimându-și convingerea că dacă toți ierarhii și-ar depune cărjele în semn de protest, atunci statul n-ar îndrăzni să le facă nimic.

În aceste condiții, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a primit din partea conducerii comuniste acest ultimatum categoric și brutal: „Capul lui Nicolae Popovici sau ruperea relațiilor Statului cu Biserica”. Era momentul de culme al luptei disproporționate și neloiale dintre puterea politică impusă și supravegheată îndeaproape de Moscova și Biserica națională, ce nu se putea apăra decât cu principiile și cu adevărurile sale. Ajunsă la punctul extrem, situația era fără ieșire. Era în jos soarta Bisericii și sacrificiul nu putea fi evitat.

Drept urmare, episcopul Nicolae Popovici a fost pensionat din oficiu, „de boală”, deși avea doar 47 de ani și i s-a fixat „retragerea” la mănăstirea Cheia, din județul Prahova, ceea ce echivala, practic, cu domiciliul forțat.

În acea perioadă, aceeași soartă, dar în diferite forme, au împărtășit-o și alți ierarhi care au încercat, într-un fel sau altul, să stea în calea furtunii și valului comunist, chiar dacă nu toți s-au ridicat la nivelul curajului său: mitropolitul Visarion Puiu al Bucovinei și Transnistriei, Tit Simedrea, mitropolitul Bucovinei, Efrem Enăchescu, mitropolitul Basarabiei, Irineu Mihălcescu, mitropolitul Moldovei și Sucevei, Nifon Criveanu, mitropolitul Olteniei, Cosma Petrovici, episcopul Dunării de Jos, Lucian Triteanu, episcopul Romanului, Veniamin Nistor, episcopul Caransebeșului, Atanasie Dincă, locțiitor de episcop al Râmnicului, Grigorie Leu, episcop al Hușilor, Emilian Antal, locțiitor de arhiepiscop al Bucovinei, Veniamin Pocitan, episcop vicar de București, Pavel Șerpe, episcop vicar patriarhal, Valeriu Moglan, episcop vicar la Iași, Teodor Scorobeț, episcop vicar la Sibiu, iar mai târziu mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului și Valerian Zaharia, episcopul Oradiei.

Sub supravegherea strictă a securității, exilul vlădicului Nicolae a durat zece ani, până la sfârșitul vieții pământești, cu multe privațiuni și suferințe, ani pe care cel condamnat să nu mai poată face nimic pentru Biserică, pentru misiunea căreia s-a consacrat cu întreaga ființă, i-a petrecut în însingurare și mare tensiune interioară, cu un zbucium necurmat ce nu i-a lăsat nici măcar liniștea de a așterne pe hârtie câteva lucrări teologice de care era preocupat, între care un amplu tratat mariologic.

Atras de glasul tainic al pământului natal, episcopul Nicolae Popovici s-a strămutat la cer la 20 octombrie 1960, în casa părintească din Biertan, unde s-a și născut, fiind prohodit cu multe restricții din partea autorităților în biserica în care a fost botezat cu 57 de ani în urmă, unde l-a cunoscut pe Dumnezeu și la umbra căreia a fost înmormântat.

După 32 de ani, la 23 august 1992, în urma inițiativei episcopului Vasile Coman al Oradiei, fostul său student de la Sibiu și care a avut curajul să-l viziteze la Cheia, osemintele sale au fost strămutate

după cuviință în cripta catedralei episcopale Biserica cu Lună din Oradea, unde a fost și așezat în scaunul rătăcesc, la 28 iunie 1936.

Cuvine-se cu adevărat să scoatem la lumină, ca o emblemă de referință, personalitatea, activitatea și jertfa episcopului Nicolae Popovici, un ierarh de excepție al Bisericii noastre, martir și mărturisitor al credinței dreptmăritoare, apostol al nației române, care va rămâne de-apururi o lespede neclintită a sfântului Altar al Bisericii și al Neamului.

Închin cu pietate această succintă lucrare monografică memoriei netrecătoare a episcopului Nicolae Popovici, pentru ca acest mare ierarh să rămână în conștiințele noastre, a celor de azi și a generațiilor viitoare un exemplu viu și grăitor de trăire și făptuire în spiritul credinței noastre strămoșești și atașamentului față de valorile și năzuințele noastre naționale.

Am alăturat un mănunchi de mărturii inedite pe care le-am înregistrat personal, deosebit de sugestive și emoționante amintiri ale unor personalități bisericești care l-au cunoscut îndeaproape și cu care a colaborat, precum și ale unor persoane apropiate de la Cheia și din Biertan, iar în final am adăugat un album cu fotografii relevante, pe care le-am adunat de câțiva ani, am selectat dintre ele, iar o parte le-am publicat în revista bisericească a Episcopiei Oradei, Legea Românească.

De curând, am aflat cu mare bucurie că părintele Viorel Sorinel Alexe, care de doi ani slujește ca preot paroh ortodox în Biertan, a pornit inițiativa să scoată mai mult la lumină efigia celui care este cununa obștii românești din această străveche așezare creștinească a Biertanului, unde s-a făcut impresionanta descoperire arheologică a anticului „donariu” al lui Zenoviu, datând din secolul al IV-lea creștin și care mărturisește fără putință de tăgadă că strămoșii noștri daco-romani care au sălășluit în această vatră trăiau și mărturiseau credința creștină în care s-a născut și a viețuit neamul românesc.

Doresc din toată inima ca acest prim rod al cercetărilor pe care de mai multă vreme le-am făcut pentru a alcătui o monografie cuprinzătoare a vieții și activității atât de jertfitoare a episcopului orădean Nicolae Popovici să vină în întâmpinarea și susținerea inițiativei părintelui Viorel Sorinel Alexe, gândindu-ne împreună să lansăm o chemare largă pentru ridicarea unui monument comemorativ reprezentativ în Biertan, un bust sau o statuie a vrednicului de pomenire episcop.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, voi publica în curând ediția integrală a monografiei Nicolae Popovici, aflată în curs de finalizare, pentru ca astfel să putem comensura în cât mai mare măsură adevăratele dimensiuni ale vieții, misiunii, personalității și rolului însemnat pe care l-a avut în vremea sa și după aceea acest mare ierarh, teolog și patriot de excepție, ce s-a dăruit mistuitor pe sine pentru mai binele tuturor și pentru biruința luminii credinței creștine în sufletul neamului românesc.

Donariul de la Biertan

Donariul este un obiect votiv creștin datând din epoca constantiniană (din secolul al IV-lea), descoperit în apropierea localității Biertan din județul Sibiu, inscripție

EGO ZENOVIVS VOTUM POSUI

înseamnă în traducere liberă

„Eu Zenovie am (de)pus (această) ofranda”.